

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SO Ryszard Małecki

Sędziowie: SO Alina Szymanowska (spr.)

SR del. do SO Joanna Mataczyńska

Protokolant: st. sekr. sąd. Dorota Nadolska

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2017 r. w Poznaniu

na rozprawie

z wniosku małoletniej L. T. reprezentowanej przez ojca P. T. (1)

przy udziale P. T. (2), E. A., małoletnich R. A., A. A. i D. A. reprezentowanych przez matkę E. A., A. D., małoletnich P. P. i N. D. reprezentowanych przez matkę A. D., S. Ł., B. T., T. T., E. R., K. G. (1), J. T., J. K., Ł. T., W. T., P. R., A. R., A. S., K. D., K. K., M. G., R. C., małoletniego S. G. i K. G. (2) reprezentowanych przez ojca M. G., L. S. i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.

o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku

na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawcę

od postanowienia Sądu Rejonowego w Pile

z dnia 21 października 2016 r.

sygn. akt I Ns 512/16

postanawia:

1. oddalić apelację ;

2. kosztami postępowania apelacyjnego obciążyć wnioskodawczynię i uczestników w zakresie poniesionym.

/-/Alina Szymanowska /-/Ryszard Małecki /-/ Joanna Mataczyńska

UZASADNIENIE

P. T. (1) działający w imieniu małoletniej L. T. złożył wniosek o zatwierdzenie przez Sąd uchylenia się od niezłożonego w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po zmarłym K. T.. W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że w dniu 16 września 2014 roku w sprawie o sygn. akt VIII Nsm 76/14 Sądu Rejonowego w Kartuzach (...) zostało wydane postanowienie zezwalające na dokonanie czynności prawnej przekraczającej zakres zwykłego zarządu małoletniej. W związku z tym, że matka małoletniej zamieszkuje we W. P. T. (1) był przekonany, że matka małoletniej załatwi wszystkie formalności. Po otrzymaniu od matki postanowienia, które odebrała z Sądu, wnioskodawca działając w

imieniu małoletniej odrzucił spadek. Jednakże okazało się, że został przekroczony termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, co zostało zauważone dopiero na rozprawie w sprawie o sygn. akt I Ns 487/13/4.

W wyniku postanowienia z dnia 21 października 2016 r. Sąd Rejonowy w Pile oddalił wniosek o zatwierdzenie uchylenia się od skutków niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku po K. T..

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

W dniu 12 sierpnia 2011 roku w P. zmarł K. T., ostatnio stale zamieszkały w Ł..

W Sądzie Rejonowym w Pile w sprawie o sygn. akt I Ns 487/13 toczy się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym K. T.. Spadkobiercy ustawowi po wymienionym kolejno odrzucali spadek po zmarłym. Jednym ze spadkobierców wymienionego jest P. T. (1) – bratanek zmarłego. P. T. (1) w dniu 24 marca 2014 roku przed notariuszem odrzucił spadek w całości spadek po zmarłym wuju K. T.. Wobec powyższego kolejną osobą, uprawnioną do dziedziczenia ustawowego po K. T. stała się małoletnia L. T., córka P. T. (1).

W dniu 4 kwietnia 2014 roku P. T. (1), reprezentowany przez fachowego pełnomocnika, złożył w Sądzie Rejonowym w Kartuzach (...) wniosek o wyrażenie zgody na dokonanie czynności prawnej przekraczającej zwykły zarząd majątkiem małoletniej L. T.. Po przeprowadzeniu tego postępowania wskazany Sąd postanowieniem z dnia 16 września 2014 roku zezwolił wnioskodawcy P. T. (1) na odrzucenie spadku po K. T. w imieniu małoletniej L. T..

W dniu 19 lutego 2016 roku P. T. (1) stawił się w Kancelarii Notarialnej w C., gdzie przed notariuszem złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku po zmarłym K. T. w imieniu małoletniej L. T..

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie opisanych wyżej dokumentów, których wiarygodność nie była kwestionowana, a Sąd nie miał podstaw by czynić to z urzędu.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 1019 § 1 - 3 k.p.c. jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku zostało złożone pod wpływem błędu lub groźby, stosuje się przepisy o wadach oświadczenia woli z następującymi zmianami: uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia powinno nastąpić przed sądem; spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć, czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca. Spadkobierca, który pod wpływem błędu lub groźby nie złożył żadnego oświadczenia w terminie, może w powyższy sposób uchylić się od skutków prawnych niezachowania terminu. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku wymaga zatwierdzenia przez sąd. Z kolei w myśl art. 84 k.c. w razie błędu co do treści czynności prawnej można uchylić się od skutków prawnych swego oświadczenia woli. Jeżeli jednak oświadczenie woli było złożone innej osobie, uchylenie się od jego skutków prawnych dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy wiedziała ona o błędzie lub mogła z łatwością błąd zauważyć; ograniczenie to nie dotyczy czynności prawnej nieodpłatnej. Można powoływać się tylko na błąd uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (błąd istotny).

Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku jest jednostronną czynnością prawną, do której mają zastosowanie ogólne przepisy o wadach takiego oświadczenia woli z wynikającymi z art. 1019 k.c. modyfikacjami w odniesieniu do błędu lub groźby. Określone w art. 1019 k.c. przesłanki odnoszą się do uchylenia się od skutków zarówno złożenia jak i niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku przez działającego pod wpływem błędu spadkobiercę. W tych sytuacjach uchylenie się od skutków prawnych powinno nastąpić przed sądem, zaś spadkobierca powinien jednocześnie oświadczyć czy i jak spadek przyjmuje, czy też go odrzuca, a skuteczność uchylenia się uzależniona jest od zatwierdzenia przez Sąd. W przypadku, gdy wadą jest błąd, to błąd musi dotyczyć treści czynności prawnej oraz musi być istotny (art. 84 § 1 i 2 k.c.).

Sąd Rejonowy wskazał, że w niniejszej sprawie bezspornym było, że P. T. (1) reprezentujący małoletnią L. T. nie złożył w terminie wynikającym z art. 1015 § 1 k.c. (tj. w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym dowiedzieli się o

tytule powołania małoletniej do spadku) oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku po zmarłym wuju K. T.. Rozważenia wymagała, zatem kwestia czy brak aktywności przedstawiciela małoletniej może zostać zakwalifikowany jako błąd istotny co do treści czynności prawnej. W orzecznictwie ugruntowany został pogląd, że błąd co do przedmiotu spadku występuje wówczas, gdy brak wiedzy o rzeczywistym stanie majątku spadkowego nie jest wynikiem braku staranności po stronie spadkobiercy, bądź błąd jest usprawiedliwiony okolicznościami sprawy. Nie jest możliwe uchylenie się od skutków oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, gdy spadkobierca był w błędzie co do skutków prawnych określonych zdarzeń (błąd co do prawa). Przykładowo, może to być sytuacja, gdy spadkobierca pozostawał w przekonaniu, że brak oświadczenia jest równoznaczny z odrzuceniem spadku. Nie ma znaczenia prawnego również błąd w motywach działania spadkobiercy.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie nie wykazano, aby niezłożenie w terminie oświadczenia o odrzuceniu przez małoletnią L. T. spadku po zmarłym było wynikiem istotnego błędu dotyczącego treści czynności prawnej. Nie ulega bowiem wątpliwości, że P. T. (1) jako przedstawiciel ustawowy małoletniej znał rzeczywisty stan majątku spadkowego, co potwierdza fakt, że sam w odpowiednim czasie złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku, a nadto na okoliczności takie powoływał się składając w Sądzie Rodzinnym i Nieletnich w K. wniosek o zgodę na odrzucenie spadku w imieniu małoletniej. Zdaniem Sądu, błąd na który się powołuje się P. T. (1) w analizowanym wniosku, a więc przekonanie, że wszelkie formalności załatwi matka małoletniej nie ma znaczenia prawnego. Co więcej, Sąd doszedł do przekonania, że argumenty podnoszone w toku niniejszego postępowania były całkowicie nielogiczne. Sąd zwrócił uwagę na fakt, że w postępowaniu toczącym się przez Sądem Rejonowym w Kartuzach (...) to wyłącznie P. T. (1) uzyskał zezwolenie na odrzucenie spadku w imieniu małoletniej. Niezrozumiałym jest więc dlaczego miałby więc liczyć na jakiegokolwiek załatwienie wszelkich formalności przez matkę dziecka. Sąd nie dał również wiary oświadczeniu P. T. (1), że to matka małoletniej odebrała z sądu postanowienie, którego, jak podniesiono na rozprawie, nie przesłała ojcu dziecka. Jak bowiem wynika z akt sprawy VIII Nsm 76/14 postanowienie w przedmiocie zezwolenia na dokonanie czynności prawnej przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem małoletniej L. T. odebrał pełnomocnik P. T. (1). Jednocześnie w przedmiotowej sprawie Sąd negatywnie ocenił stanowisko pełnomocnika (pismo z dnia 17.10.2016 – k. 63), jakoby odpis tego postanowienia przekazał następnie L. S.. Takie postępowanie pełnomocnika pozbawione byłoby bowiem logicznego uzasadnienia, nie tylko w świetle faktu, że postanowienie to dotyczyło zezwolenia udzielonego tylko P. T. (1), ale również w świetle faktu, że w tym czasie wymieniony oraz L. S. byli skonfliktowani (okoliczność, na którą powołano się na rozprawie w dniu 21 października 2016 roku – k.62).

W ocenie Sądu, wszelkie argumenty podnoszone w toku postępowania były tylko i wyłącznie nieudolną próbą usprawiedliwienia nienależytej dbałości o sprawy dziecka i w żadnej mierze nie dotyczyły błędu istotnego co do treści czynności prawnej. Z uwagi na powyższe, w przedmiotowej sprawie nie było podstaw do zatwierdzenia uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej L. T.. Z tych względów Sąd oddalił wniosek.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia złożył P. T. (1) – przedstawiciel ustawowy małoletniej L. T.. Orzeczenie zostało zaskarżone w całości, w apelacji sformułowano zarzut naruszenia przepisów art. 217 § 1 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c. polegający na pominięciu wyjaśnienia i ustalenia istotnych dla sprawy okoliczności, czyli nie przeprowadzeniu prawidłowego postępowania dowodowego i nie rozważeniu w sposób bezstronny i wszechstronny zeznań matki małoletniej L. T..

Wskazując na powyższe wnioskodawca wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia oraz rozstrzygnięcie o kosztach procesu i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Pile do ponownego jej rozpoznania, a także rozstrzygnięcia o kosztach instancji odwoławczej.

Skarżący wskazał, że uważa, iż jego pełnomocnik pozbawiony został możliwości ustosunkowania się do dokumentów zawartych w aktach niniejszej sprawy stanowiących podstawę ustaleń w tym postanowieniu.

W uzasadnieniu apelacji podniesiono, iż w kwietniu 2014r. wnioskodawca złożył w Sądzie Rejonowym w Kartuzach (...) wniosek o wyrażenie zgody na dokonanie czynności prawnej przekraczającej zwykły zarząd majątkiem małoletniej

L. T.. Po przeprowadzeniu tego postępowania wskazany Sąd postanowieniem z dnia 16 września 2014 r. zezwolił wnioskodawcy na odrzucenie spadku po K. T. w imieniu małoletniej L. T.. Na posiedzeniu Sądu w Kościerzynie wnioskodawca nie był obecny, reprezentował go pełnomocnik, który to w tym samym dniu w Sądzie w Kościerzynie odebrał postanowienie i przekazał je matce małoletniej L. S. zgodnie z życzeniem wnioskodawcy. L. S. miała przekazać ten dokument po powrocie wnioskodawcy do kraju. Po otrzymaniu dokumentu i po powrocie do kraju wnioskodawca w Kancelarii Notarialnej w C. złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku po zmarłym K. T. w imieniu małoletniej córki L. T.. Czynność ta została dokonana jednak z naruszeniem okresu do jego złożenia stąd wnioskodawca zmuszony został do złożenia wniosku o zatwierdzenie przez Sąd uchylenia się od niezłożonego w terminie oświadczenia odrzucenia spadku. Apelujący wskazał, że postanowienie Sądu Rejonowego w Pile uważa za krzywdzące i w związku z tym wnosi jak we wnioskach apelacji.

Uczestniczka L. S., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika poparła apelację, pozostali uczestnicy postępowania nie zajęli stanowiska.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i na podstawie art. 382 k.p.c. przyjmuje je za własne. Na aprobatę zasługują również rozważania prawne przytoczone przez sąd I instancji.

Niezasadny okazał się zarzut naruszenia prawa procesowego art. 217 § 1 k.p.c., art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c. polegający w ocenie apelującego na pominięciu wyjaśnienia i ustalenia istotnych dla sprawy okoliczności, czyli nie przeprowadzeniu prawidłowego postępowania dowodowego i nie rozważeniu w sposób bezstronny i wszechstronny zeznań matki małoletniej L. T..

Trzeba wskazać, że Sąd Rejonowy przeprowadził postępowanie dowodowe w niezbędnym zakresie. Niezrozumiałą jest zarzut dotyczący nieprawidłowego przeprowadzenia postępowania dowodowego i braku rozważeniu w sposób bezstronny i wszechstronny zeznań matki małoletniej L. T.. L. S., choć została wezwana do udziału w sprawie w charakterze uczestniczki postępowania nie została bowiem przesłuchana. W toku postępowania złożyła jedynie oświadczenie dotyczące jej relacji z P. T. (1).

Nie sposób również podzielić argumentacji apelującego, iż jego pełnomocnik został pozbawiony możliwości ustosunkowania się do dokumentów zawartych w aktach niniejszej sprawy stanowiących podstawę ustaleń. P. T. (1), jako przedstawiciel ustawowy małoletniej L. T. oraz L. S. byli reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika. Wprawdzie pełnomocnictwo zostało udzielone w toku postępowania jednakże pełnomocnik miał realną możliwość a nawet obowiązek zapoznania się z dokumentami złożonymi do akt sprawy. Na brak możliwości w tym zakresie pełnomocnik nie powoływał się w czasie postępowania.

Należy ponownie wskazać, że w dniu 4 kwietnia 2014 roku P. T. (1), reprezentowany przez fachowego pełnomocnika, złożył w Sądzie Rejonowym w Kartuzach (...)wniosek o wyrażenie zgody na dokonanie czynności prawnej przekraczającej zwykły zarząd majątkiem małoletniej L. T.. Postanowieniem z dnia 16 września 2014 roku Sąd Rejonowy zezwolił P. T. (1) na odrzucenie w imieniu małoletniej L. T. spadku po K. T..

P. T. (1) stawił się w Kancelarii Notarialnej w C., gdzie przed notariuszem złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku po zmarłym K. T. w imieniu małoletniej L. T., jednakże nastąpiło to dopiero w dniu 19 lutego 2016 roku.

Argumenty przytoczone zarówno w toku postępowania jak i w apelacji nie uzasadniają twierdzenia, iż zaistniały przesłanki pozwalające na zatwierdzenie przez sąd uchylenia się od skutków niezłożenia w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku na podstawie art. 1019 § 3 k.p.c.

W tym zakresie Sąd Odwoławczy w pełni podziela argumentację przytoczoną przez Sąd I instancji.

Pozbawione podstaw jest twierdzenie, że P. T. (1), nie złożył w terminie w imieniu małoletniej oświadczenia o odrzuceniu spadku z powodu błędu.

P. T. (1) znał stan spadku, wiedział o powołaniu do spadku i w terminie odrzucił spadek działając w imieniu własnym. Nadto złożył do sądu wnioski o zezwolenie na odrzucenie spadku w imieniu małoletniej i stosowną zgodę uzyskał. Słusznie Sąd I instancji doszedł do przekonania, że argumenty podnoszone w toku niniejszego postępowania były całkowicie nielogiczne. Przekonanie, że wszelkie formalności związane ze złożeniem oświadczenia załatwi matka dziecka nie mogło mieć, wobec treści rozstrzygnięcia w sprawie VIII Nsm 76/14, jakichkolwiek podstaw. Brak należytej komunikacji pomiędzy przedstawicielami ustawowymi małoletniej nie może usprawiedliwiać braku dokonania czynności w terminie. Całokształt okoliczności niniejszej sprawy wskazuje, iż oświadczenie o odrzuceniu spadku w imieniu małoletniej zostało złożone po upływie ustawowego terminu na skutek niedochowania przez przedstawiciela ustawowego małoletniej należytej staranności.

Wobec powyższego apelacja podlegała oddaleniu, jako bezzasadna na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. Sąd Odwoławczy nie znalazł podstaw do odstąpienia od wyrażonej w art. 520 § 1 k.p.c. zasady orzekania o kosztach w postępowaniu nieprocesowym.

Alina Szymanowska Ryszard Małecki Joanna Mataczyńska